

O zlata otroška doba

Stopajoč za živaljo, ki je sama dobro poznala pot ter jo je bilo treba samo tu pa tam s svarečim »nooo!« opomniti, da je pastir za njo buden, kadar je kakšna krava ali vol hotel mimogrede šavsniiti po nedovoljenem zelenju — sem v počasnem koraku razmišljal to in ono.

Najbližja mi je bila seveda misel na zgodnje jutro, ko sem se napotil v hlev, da spravim žival na pašo... Ko sem bil stopil čez hlevni prag, so se vse glave živali obrnile k meni. Zdelo se mi je, da me s svojimi svetlimi in velikimi očmi kar prijazno pozdravljajo. — Posebno, če je bilo zunaj lepo vreme, da je sijalo sonce, so krave in volički kar nestrpnost nategovali verige, s katerimi so bili prikljenjeni k jaslim. Ko sem eno kravo odpel od jasli, se je jadrno obrnila in skorajda stekla skozi hlevna vrata iz polteme na dvorišče, ki je bilo od sonca rumeno obžarjeno. Tam zunaj pred hlevom je za trenutek obstala, dvignila visoko glavo, razširila nozdrvi ter globoko potegnila sveži jutranji zrak vase. Potem pa so druga za drugo hitele h koritu pri vodnjaku ter čakale, da jim navlečem vode. S kakšno slastjo so v resničnih kravjih požirkih pile svežo vodo. In bolj ko sem z dolgimi, zateglimi žvižgi požvižgaval, bolj je žival slastno pila.

Ko se je posamezna napila, je stopila, počasi se obračajoč, od korita ter počakala, da jo pripnem k drugi, k tretji, k četrti. Nekatera je bila včasih nepočakana in je hitela kar sama k lesi, da sem jo moral ustaviti s klicem »hooo!« In Irsa, Bela, Siva ali Erna se je ustavila in se ozrla k meni ter lepo počakala, da jo tudi pripnem. Nato sem pobral bič, odprl leso in žival je s svojo pozibavajočo se hojo dobrovoljno hitela čez trato sredi vasi tja gor mimo dvestoletne lipe, dobro vedoč, da jo čaka tam na »gornjem vrtu« osvežujoča paša. Tu pa tam je katera mimogrede hlastnila po zelenju, ki je sililo čez plotove vrtov in s tem zadrževala druge, ki so jo pa spet potegnile za sabo. In ko sem jih prignal na pašnik — hoj, to je bilo veselje, ko sem jih razpel. Razpršile so se vsaka na svojo stran in hlastno mulile travo...

Jaz pa sem se vlegel znak in zrl gor v čisto, modrino neba.

Najlepše je bilo, če sem gnal svoje kravice kam na pašnik sredi njiv. Posebno v poletju, ko je že zrelo žito in je v lahnem vetru pošumevalo ter s svojim težkim klasjem pozvanjalo... A visoko gori pod nebom je žvrgolel škrjanček.

In iz daljave se je slišalo priganjanje kmeta, ki je ali oral ali vlačil z brano...

Nenadno sem zaslišal daljno bobnenje — vlak! Dvignil sem se na komolca in videl, kako tam daleč leze čez polja in mimo gozdov železna kača, puščajoč za sabo bel dim, ki se je počasi dvigal in se polagoma razblinjal.

Stroj je zažvižgal! — Včasih je bil to vrisk mojega srca, včasih pa tudi krik bolesti, ko sem si ob koncu počitnic vendarle že spet želel domov. Domov — k ateju in mami!

Vsak človek je pač tako ustvarjen, da zahrepeni po čem ter res tudi uživa, ko doseže, kar si je želel — a kmalu zahrepeni spet drugam; najrajši domov, če je tako srečen, da ima res prijeten in topel dom.

Pa seveda — čez deset mesecev, ob koncu šolskega leta, sem spet težko pričakoval tistega dne, ko se spet odpravim na počitnice. Kar predstavljati si nisem mogel one čudovite sreče, ko bo res prišel trenutek, ko bom s sestrama, z atejem in mamom na prijaznem kolodvoru stopil iz vlaka, da se

napotim po senčnem drevoredu skozi starodavno rimsko mesto, ki je tudi polno mojih otroških spominov, tja proti široko in težko se valeči reki, da bom stopal čez bobneči stari leseni most ter krenil tam na desnem bregu reke po široki beli cesti proti očetovi rojstni vasi.

In ko je končno tudi tisti dan prišel ter sem krenil s široke ceste ter zavil na levo v zgornji del vasi, ki ga ločijo od spodnjega dela raztezne njive in travniki, sem se neizmerno veselil onega svečanega trenutka, ko bom stopil na prelazu čez plot in se po ozki poljski poti namenil proti »hiši mojega očeta«.

Tista poljska pot je zelo ozka, tako ozka, da dva ne moreta hoditi vštric po njej ter se vije med njivami. Na zadnjih njivah na desni in levi te poti je navadno rasla koruza, ki je bila tedaj, ko sem prihajal na počitnice, že tako visoka, da je otroku segala čez glavo. Čutil sem hlad njenega sočnega steblovja in usnjato žilnatih listov ter nisem videl nikamor drugam kot na ozko pot pred sabo, a na desni in levi v »koruzni gozd«, kjer so me prijazno pozdravljali svežerumeni cvetovi buče, po katerih so brnele pridne čebelice, izginjale globoko v njih kelihih, počasi lezle iz njih, se na robu cvetnega lista, site medu in obtežene s cvetnim prahom, nekoliko odpočile ter se vse težke dvignile v zrak, da poleté vsaka proti domačemu uljnjaku v svoj panj.

Ko sem stopil iz koruze s poljske poti na cesto, ki pelje na levo k vaški cerkvi na nizkem griču, na desni pa do glavne ceste od mesta tja proti črni romarski cerkvi, sem obstal navadno ob znamenju. To je bil križ, ograjen s plotom, ob njem pa je rastlo gosto grmičje. Ozrl sem se na Krista in milo se mi je storilo, ko sem videl, da so ga dekleta ovenčala s svežim poljskim in travniškim cvetjem. A stalen okras temu križu so bili umetni venci s pestrimi rožami. Vedno sem se čudil, da morejo kmečka dekleta s svojimi od dela okorelimi rokami pričarati iz raznobarnega bleščečega se papirja take lepe umetne cvetove ter jih z izbranim okusom povezavati v vence, s katerimi s pobožnostjo in v strahu božjem krasijo zdaj Krista na križu, zdaj Marijo v kapelici...

Od znamenja sem se že lahko zazrl proti domačiji, na katere pragu nas je svojčas pričakovala naša dobra babica, po njeni smrti pa stric Jurij, novi gospodar, a ko se je on preselil v večnost, njegov sin ter njegova kot mravlja pridna žena, preprosta kmečka ženska, ki ji je bil ves smisel življenja delo ter ljubezen do moža in otrok, do travnikov, njiv, do gozda, do — živali...

Še nekaj minut in prišel sem do lese, ki je zapirala pot v vas. Kolikokrat smo se »pjebiči«, kadar smo pasli sredi vasi svinje, veselo stegli za to leso, ko smo zaslišali od daleč bližajoči se koleselj, ki se je vračal iz mesta, ter smo dirjali, kolikor so nas nesle noge, da bi si izvojevali prostor ob koncu lese, jo koleslju odprli in dobili zato v dar novec ali pa — zemljo.

Stisnil sem se torej skozi to leso v vas in že sem bil tik očetove rojstne domačije. Šel sem mimo skednja in moj pogled je obvisel ob njegovem okenčku, ob katerem sem tolikokrat zleknjen na senu v skednju ležal in zrl ven zdaj ob deževnem dnevu, če nisem mogel gnati na pašo, ko je dež tako prijazno šepetajoč rosil na slamnato streho nad mano, zdaj sredi noči ob luninem svitu, ki je obilil trato na vasi s tako sanjsko mehko — ali pa sredi temne noči, ko so viseli nad vasjo svinčeno težki oblaki ter sprva grozeče in pritajeno pogrmevali, dokler ni treščil iz njih z jeklenim udarcem krvavorumen blisk — ter se je nato vlila mrzla plaha.

Še nekaj korakov mimo hlevnih okenčkov, mimo oken hiše — in že sem bil pri vratih na dvorišče, ki sem jih naglo odprl in stekel babici, teticam in stricu v naročje...

(Dalje.)